

การจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลกวนวัน
อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย*

THE MANAGEMENT OF MUNICIPAL SOLID WASTE BY THE RESIDENTS
OF KUANWAN SUBDISTRICT MUNICIPALITY, MUEANG NONG KHAI
DISTRICT, NONG KHAI PROVINCE

ธีรเดช ปานมีศรี¹ และ ธีรเดช เทพวงษา²

Thiradech Panmisri¹ and Thanaradee Thepongsas²

¹⁻²มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

¹⁻²Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Corresponding author E-mail: amanichai2535@gmail.com

วันที่รับบทความ : 19 มกราคม 2567; วันที่แก้ไขบทความ 8 กุมภาพันธ์ 2567; วันที่ตอบรับบทความ : 20 กุมภาพันธ์ 2567

Received 19 January 2024; Revised 8 February 2024; Accepted 20 February 2024

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาถึงพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลกวนวัน อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย ใน 3 ลักษณะ คือ การลด การเกิดขยะมูลฝอยการนำกลับมาใช้ใหม่และการคัดแยกขยะมูลฝอย โดยการสุ่มตัวอย่างประชากร ทั้งสิ้น 7 หมู่บ้าน จำนวน 4,181 คน ด้วยการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย ขนาดของกลุ่มตัวอย่างของยามาเน ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 15 คน ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็นตัวแปรอิสระ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชน รายได้ในครัวเรือนต่อเดือน จำนวนสมาชิกในครัวเรือนและลักษณะที่อยู่อาศัยและปัจจัยที่มีผลต่อ

Citation:

* ธีรเดช ปานมีศรี และ ธีรเดช เทพวงษา. (2567). การจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลกวนวัน อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย. วารสารกวีณพะยา, 1(1), 1-27.

Thiradech Panmisri and Thanaradee Thepongsas. (2024). The management of municipal solid waste by the residents of Kuanwan Subdistrict Municipality, Mueang Nong Khai District, Nong Khai Province. Journal of Kwan Phayao, 1(1), 1-27.;

Website: <https://so11.tci-thaijo.org/index.php/jkp>

พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอย ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยและการมีส่วนร่วมในการ จัดการขยะมูลฝอย และตัวแปรตาม ได้แก่ พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยแบ่งออก เป็นการลดการเกิดขยะมูลฝอยการนำกลับมาใช้ใหม่และการคัดแยกขยะมูลฝอย โดยใช้เครื่องมือในการวิจัย เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยจัดทำขึ้นเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ สถิติพรรณนาสถิติทดสอบและการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว

ผลการวิจัยพบว่า

1) กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยอยู่ในระดับดี มีการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยอยู่ในระดับน้อย และการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยอยู่ในระดับดี

2) พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนโดยรวมอยู่ในระดับพอใช้เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยด้านการลดการเกิดขยะการนำกลับมาใช้ใหม่ และการคัดแยกประเภทขยะอยู่ในระดับพอใช้

3) ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยด้านการลดการเกิดขยะมูลฝอยและการคัดแยกขยะมูลฝอย คือ การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการขยะมูล และการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยส่วนความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยไม่มีผลต่อพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยโดยรวมและด้านอื่นๆ

คำสำคัญ: การจัดการ, ขยะมูลฝอย, ประชาชน

Abstract

This study is a study of the waste management behavior of people in Kuan Wan Subdistrict Municipality, Mueang Nong Khai District, Nong Khai Province in 3 aspects: waste reduction, waste reuse, and waste separation. The sample population of 7 villages, totaling 4,181 people, was randomly selected using simple random sampling. The sample size of Yamane was 15 people. The variables used in this research were divided into independent variables: gender, age, education level, length of stay in the community, monthly household

income, number of household members, and type of residence. Factors affecting waste management behavior were knowledge of waste management, awareness of waste management news, and participation in waste management. The dependent variable was waste management behavior, which was divided into waste reduction, waste reuse, and waste separation. The research instrument was a questionnaire developed by the researcher for data collection. The statistics used for data analysis were descriptive statistics, test statistics, and one-way analysis of variance.

The research results found that:

1) Most of the sample had a good level of knowledge about waste management and had a low level of awareness of waste management news. and participation in waste management is at a good level

2) The overall waste management behavior of the people is at a fair level when considering each aspect. It was found that most people have waste management behaviors in terms of reducing waste generation, reusing, and sorting waste at a fair level.

3) Factors affecting waste management behaviors in terms of reducing waste generation and sorting waste are awareness of news about waste management and participation in waste management. Knowledge about waste management has no effect on overall waste management behavior and other aspects.

Keywords: Management, Waste, People

บทนำ

ปัญหาของขยะมูลฝอย เป็นปัญหาที่มีความรุนแรงมากขึ้น โดยเฉพาะในสังคมเมืองที่มีการขยายตัวของเมืองสูงตามจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้น รวมไปถึงการขยายตัวการพัฒนา ด้านเศรษฐกิจและด้านเทคโนโลยี ขยะมูลฝอยจึงเป็นสาเหตุที่ก่อให้เกิดมลพิษส่งผลกระทบต่อประชาชนและสิ่งแวดล้อม การปรับปรุงแหล่งชุมชนแออัด และการจัดการที่อยู่อาศัย การรักษาความสะอาด และความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง การจัดการขยะมูลฝอยสิ่งปฏิกูลและน้ำเสีย การรักษาความปลอดภัย ความเป็นระเบียบเรียบร้อยและการอนามัยโรงมหรสพสาธารณะอื่น ๆ เป็นต้น แม้การกำหนดอำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบ แต่การดำเนินการตามภาระกิจการจัดการขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลของเทศบาลตำบล ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา นั้นมิได้ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร เพราะยังติดกับปัญหาในการดำเนินงานหลายด้าน เช่น ปัญหาที่เกิดจากความเจริญทางสังคมขยายตัวเข้ามามีการใช้วัสดุที่ผลิตจากสารสังเคราะห์ขึ้น เพื่อตอบสนองความสะดวกสบาย ซึ่งเศษวัสดุเหล่านั้น เมื่อใช้เสร็จก็กลายเป็นของเหลือใช้จะถูกทิ้งในรูปของขยะมูลฝอยที่นับวันจะเพิ่มปริมาณขึ้นเรื่อย ๆ ปัญหาจากการจัดการขยะมูลฝอยที่ไม่ถูกวิธีก่อให้เกิดมลพิษสภาพแวดล้อมเสื่อมโทรม และเป็นแหล่งเพาะพันธุ์เชื้อโรค ปัญหาขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน ปัญหาขาดการจัดการอย่างเป็นระบบและรูปธรรม ได้จากการจัดหาแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลทางด้านสาธารณสุขซึ่งไม่เน้นด้านการจัดการขยะ แต่เน้นด้านการบริการทางด้านสุขภาพและสวัสดิการของประชาชน

ในปัจจุบันพื้นที่เทศบาลตำบลกวนวัน อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย และพื้นที่ข้างเคียง มีการขยายตัวของชุมชนอย่างมาก ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้พื้นที่เทศบาลตำบลกวนวัน เริ่มประสบปัญหาต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาในด้านสิ่งแวดล้อม และการจัดการขยะมูลฝอยซึ่งเกิดจากการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ในชุมชน ซึ่งปริมาณขยะที่ทางเทศบาลตำบลกวนวันจัดเก็บได้ประมาณวันละ 2 ตันต่อวันขยะมูลฝอยมีแนวโน้มว่าจะมีปริมาณมาก ซึ่งขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นเกิดจากบ้านเรือนของประชาชน ตลาดนัดและภาคเกษตรกรรมในเขตเทศบาลตำบลกวนวัน อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย ที่ทำให้เกิดขยะมูลฝอยจำนวนมาก โดยทางเทศบาล ตำบลกวนวัน อำเภอเมือง

หนองคาย จังหวัดหนองคาย ร่วมกับประชาชนได้ร่วมกันหาวิธีและแนวทางในการบริหารจัดการขยะในพื้นที่ โดยจะจัดเวทีประชาคม เพื่อรับฟังความคิดเห็นและแนวทางการบริหารจัดการขยะของชุมชน และทำข้อตกลงร่วมกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐ และประชาชน โดยให้ชุมชนดำเนินการด้านการคัดแยกขยะ ให้โรงเรียนในพื้นที่ที่มีอยู่จำนวน 4 แห่ง ดำเนินการจัดตั้งธนาคารขยะ เพื่อเป็นรายได้เสริมของเยาวชน และชุมชน และภาคราชการสนับสนุนงบประมาณในการขนถ่ายขยะเหลือจากการคัดแยกออกนอกพื้นที่ เพื่อให้ทางเอกชนผู้ที่รับเหมาในการกำจัดเป็นผู้รับผิดชอบต่อไป ซึ่งขยะมูลฝอยเพียงเล็กน้อยที่เหลือจากการบริหารจัดการ ประชาชนมักกำจัดโดยวิธีฝังกลบหรือเผาทำลายบ้างเป็นครั้งคราวจากที่กล่าวมาเห็นได้ว่า แรงจูงใจต่อการจัดการขยะมูลฝอย ความรู้และวิธีการกำจัดขยะของประชาชน ณ แหล่งกำเนิดนั้น มีความสำคัญอย่างยิ่งในการช่วยแบ่งเบาภาระในการจัดการขยะของเทศบาลตำบลกวนวัน อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย ผู้ทำการวิจัยจึงสนใจศึกษาแรงจูงใจของประชาชนในการจัดเก็บขยะมูลฝอยในเทศบาลตำบลกวนวัน อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย ซึ่งผลที่ได้รับจากการศึกษาดังกล่าวก็คาดหวังว่า จะทำให้ทราบถึงการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเทศบาลตำบลกวนวัน อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมของประชาชนในการเก็บขยะมูลฝอย ในเทศบาลตำบลกวนวัน อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย
2. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมของประชาชนในการเก็บขยะมูลฝอย ในเทศบาลตำบลกวนวัน อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย
3. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยในเทศบาลตำบลกวนวัน อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย
4. เพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการจัดการขยะมูลฝอยในเทศบาลตำบลกวนวัน อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยได้ใช้แนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับ การจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลกวนวันอำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย โดยแต่ละแนวคิด ทฤษฎี จะเป็นปัจจัยสนับสนุนนำไปสู่การตกผลึกข้อสรุปในการวิจัย โดยแบ่งแนวคิด ทฤษฎี ออกเป็น 2 ตอน ได้แก่

1. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย ขยะหรือมูลฝอย (solid waste) หมายความว่า เศษกระดาษ เศษผ้า เศษอาหาร เศษสินค้า เศษวัตถุ ถุงพลาสติก ภาชนะที่ใส่อาหาร เถ้า มูลสัตว์ ซากสัตว์ หรือสิ่งอื่นใดที่เก็บกวาดจากถนนตลาดที่เลี้ยงสัตว์หรือที่อื่นและ หมายความว่ารวมถึงมูลฝอยติดเชื้อมูลฝอยที่เป็นพิษหรืออันตรายจากชุมชนหรือคร่าวเรือนยกเว้น วัสดุที่ไม่ใช้แล้วของโรงงานซึ่งมีลักษณะและคุณสมบัติที่กำหนดไว้ตามกฎหมายว่าด้วยโรงงาน (กรมควบคุมมลพิษ, 2548: 3) การศึกษาเกี่ยวกับขยะมูลฝอยจะมีคำ กลุ่มคำ หรือวลีที่เกี่ยวข้องมากมาย กรมควบคุมมลพิษได้ให้คำนิยามคำต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องไว้ในหนังสือคู่มือแนวทาง และข้อกำหนดเบื้องต้น การลดและการใช้ประโยชน์ขยะเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกันและให้หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องใช้เป็นกรอบในการดำเนินการ ซึ่งในการวิจัยเรื่องพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลกวนวัน อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย ในครั้งนี้มีคำที่เกี่ยวข้อง ดังนี้ (กรมควบคุมมลพิษ, 2548: 6-7)

ขยะย่อยสลาย (compostable waste) หรือมูลฝอยย่อยสลายหมายความว่าขยะที่เน่าเสียและย่อยสลายได้เร็ว สามารถนำมาหมักทำปุ๋ยได้ เช่น เศษผัก เปลือกผลไม้ เศษอาหาร ใบไม้ เศษเนื้อสัตว์ เป็นต้น

ขยะรีไซเคิล (recyclable waste) หรือมูลฝอยที่ยังใช้ได้ หมายความว่า ขยะของเสียบรรจุภัณฑ์ หรือวัสดุเหลือใช้ซึ่งสามารถนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ได้โดยการนำมาแปรรูปเป็นวัตถุดิบในกระบวนการผลิตหรือใช้สำหรับผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ เช่น แก้ว กระดาษ กระป๋อง เครื่องดื่ม เศษพลาสติก เศษโลหะ อลูมิเนียม ยางรถยนต์ เป็นต้น

ขยะอันตราย (hazardous waste) หรือมูลฝอยอันตราย หมายความว่า ขยะที่มีองค์ประกอบหรือปนเปื้อนวัตถุอันตรายชนิดต่าง ๆ ซึ่งได้แก่ วัตถุระเบิด วัตถุไวไฟ วัตถุออกซิไดซ์ ตลุมพิษ วัตถุที่ทำให้เกิดโรค วัตถุกัมมันตรังสี วัตถุที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทาง

พันธุกรรมวัตถุคัดกรองวัตถุที่ก่อให้เกิดการระคายเคืองวัตถุอย่างอื่นไม่ว่าจะเป็นเคมีภัณฑ์หรือสิ่งอื่นใดที่อาจทำให้เกิดอันตรายแก่บุคคล สัตว์ พืช ทรัพย์สินหรือสิ่งแวดล้อม เช่น ถ่านไฟฉาย หลอดฟลูออเรสเซนต์ แบตเตอรี่ โทรศัพท์เคลื่อนที่ ภาชนะบรรจุสารกำจัดศัตรูพืช กระป๋องสเปรย์ บรรจุสีหรือสารเคมี เป็นต้น

ขยะทั่วไป (general waste) หรือมูลฝอยทั่วไปหมายความถึงขยะประเภทอื่นนอกเหนือจากขยะย่อยสลาย ขยะรีไซเคิล และขยะอันตรายมีลักษณะที่ย่อยสลายยากไม่คุ้มค่าสำหรับการนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ เช่น กล่องนม UHT ห่อพลาสติกใส่ขนม ถุงพลาสติกบรรจุผลซัฟฟอก พลาสติกห่อลูกอม ซองมะหมี่กึ่งสำเร็จรูป ถุงพลาสติกเปื้อนเศษอาหาร โฟมเปื้อนอาหาร ฟิล์มเปื้อนอาหาร เป็นต้น

ภาชนะรองรับขยะ (storage container) หมายความถึง ภาชนะสำหรับเก็บกักและรวบรวมขยะแต่ละประเภท ณ แหล่งกำเนิดต่าง ๆ เพื่อให้การจัดเก็บรวบรวมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและลดการปนเปื้อนของขยะที่มีศักยภาพในการนำกลับมาใช้ใหม่รวมทั้งสามารถนำขยะไปกำจัดได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การคัดแยกขยะ (waste separation) หมายความถึงกระบวนการหรือกิจกรรมจัดแบ่งหรือแยกขยะออกเป็นประเภทต่าง ๆ ตามลักษณะองค์ประกอบ เช่น แก้ว กระดาษ พลาสติก โลหะ อลูมิเนียมโดยใช้แรงงานคนหรือเครื่องจักรกลเพื่อนำกลับไปใช้ประโยชน์ใหม่หรือใช้ประโยชน์ทางพาณิชย์

การใช้ประโยชน์ขยะ (waste utilization) หมายความถึง การนำขยะกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่รูปแบบต่าง ๆ เช่น การแปรรูปใหม่ การใช้ซ้ำ การใช้ประโยชน์ด้านพลังงาน การหมักปุ๋ยและการนำขยะมาเป็นเชื้อเพลิงแข็ง เป็นต้น

การใช้ซ้ำ (reuse) หมายความถึง การนำขยะรีไซเคิล ของเสียบรรจุภัณฑ์ หรือวัสดุเหลือใช้กลับมาใช้อีกในรูปลักษณะเดิมโดยไม่ผ่านกระบวนการแปรรูปหรือแปรสภาพ

การแปรรูปใช้ใหม่ (recycling) หมายความถึง การนำขยะรีไซเคิลของเสียบรรจุภัณฑ์หรือวัสดุเหลือใช้มาแปรรูปเป็นวัตถุดิบในกระบวนการผลิต หรือเพื่อผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่

การหมักทำปุ๋ย (composting) หมายความถึง การนำเอาขยะที่ย่อยสลายได้มาแปรสภาพโดยวิธีการหมักโดยอาศัยกระบวนการทางชีววิทยาของจุลินทรีย์ในการย่อยสลายอินทรีย์

ธนาคารขยะ หมายความว่า กิจกรรมการซื้อขายขยะรีไซเคิลในโรงเรียน หรือชุมชน โดยรายได้ที่เกิดขึ้นจะถูกบันทึกลงบนสมุดคู่ฝากของสมาชิกซึ่งสามารถฝากหรือถอนได้ในลักษณะเดียวกันกับธนาคารพาณิชย์ขยะรีไซเคิลจะถูกเก็บรวบรวมไว้และจำหน่ายให้กับชาเล้งหรือร้านรับซื้อของเก่าต่อไป

2. แนวคิดเกี่ยวกับการรับรู้ข่าวสารผ่านสื่อ การรับรู้เป็นกระบวนการทางจิตที่ตอบสนองต่อสิ่งเร้าที่ได้รับเป็นกระบวนการเลือกรับข่าวสาร การจัดข่าวสารเข้าด้วยกัน และการตีความข่าวสารที่ได้รับตามความเข้าใจและความรู้สึกของตนเอง การรับรู้เป็นตัวกำหนดพฤติกรรม การสื่อสาร ทศนคติและความคาดหวังของผู้สื่อสารซึ่งการรับรู้ของแต่ละคนแต่ละกลุ่มมีความต่างกัน ความล้มเหลวของการสื่อสารจึงอาจเกิดขึ้นได้หากเราไม่ยอมรับความแตกต่างในเรื่องการรับรู้ของแต่ละคน ทั้งนี้ คนเราไม่สามารถให้ความสนใจกับสิ่งต่าง ๆ รอบตัวได้ทั้งหมด แต่จะเลือกรับรู้เพียงบางส่วนเท่านั้น แต่ละคนมีความสนใจและรับรู้สิ่งต่าง ๆ รอบตัวต่างกัน ฉะนั้นเมื่อได้รับข่าวสารเดียวกัน ผู้รับสาร สองคนอาจให้ความสนใจและรับรู้ข่าวสารเดียวกันต่างกัน หากการรับรู้ต่างกันมากการตีความสารต่าง ๆ ก็จะเป็นไปคนละทางเกิดปัญหาการสร้างความเข้าใจต่อกันและเป็นผลให้การสื่อสารไม่สัมฤทธิ์ผล (วิภาดา เจริญลาภ, 2539)

จากที่กล่าวมาทั้งหมดจะเห็นได้ว่าแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย ขยะมูลฝอย หรือ Solid Waste หมายถึงของเสียที่เกิดจากการดำรงชีวิตของมนุษย์ เช่น เศษกระดาษ เศษอาหาร ขยะพลาสติก รวมถึงขยะอันตรายและขยะติดเชื้อ ยกเว้นของเสียจากโรงงานที่อยู่ภายใต้กฎหมายว่าด้วยโรงงาน การจัดการขยะมูลฝอยเกี่ยวข้องกับคำสำคัญหลายคำ ได้แก่ ขยะย่อยสลาย หมายถึงขยะที่สามารถเน่าเสียและย่อยสลายได้เร็ว เช่น เศษผัก เปลือกผลไม้ ขยะรีไซเคิล หมายถึงของเสียที่สามารถนำกลับมาแปรรูปหรือใช้ใหม่ได้ เช่น กระดาษ แก้ว พลาสติก ขยะอันตราย หมายถึงขยะที่มีองค์ประกอบหรือปนเปื้อนวัตถุอันตราย เช่น ถ่านไฟฉาย หลอดไฟ แบตเตอรี่ ขยะทั่วไป หมายถึงขยะอื่น ๆ ที่ไม่สามารถย่อยสลายหรือรีไซเคิลได้ เช่น ขยะพลาสติกเปื้อนเศษอาหาร โฟมเปื้อนอาหาร ภาชนะรองรับขยะ หมายถึงอุปกรณ์สำหรับเก็บรวบรวมขยะแต่ละประเภท การคัดแยกขยะ หมายถึงการแยกขยะตามประเภทเพื่อการนำกลับมาใช้ประโยชน์ การใช้ประโยชน์ขยะ หมายถึงการนำขยะมาแปรรูปหรือใช้ใหม่ เช่น การหมักปุ๋ย การนำไปเป็นเชื้อเพลิง การใช้ซ้ำ หมายถึงการนำขยะกลับมาใช้อีกในลักษณะเดิม การ

แปรรูปใช้ใหม่ หมายถึงการแปรรูปขยะรีไซเคิลเป็นวัตถุดิบหรือผลิตภัณฑ์ใหม่ การหมักทำปุ๋ย หมายถึงการนำขยะที่ย่อยสลายได้มาหมักด้วยกระบวนการทางชีววิทยา ธนากรขยะ หมายถึงกิจกรรมซื้อขายขยะรีไซเคิลในชุมชนหรือโรงเรียนเพื่อสร้างรายได้และส่งต่อให้ร้านรับซื้อของเก่า

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ หัวหน้าครอบครัวในเขตเทศบาลตำบลกวานวัน อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย ทั้งสิ้น 7 หมู่บ้าน จำนวน 4,181 คน (ข้อมูล ณ เดือนตุลาคม พ.ศ. 2566) โดยเลือกสอบถามจำนวน 15 คน

กลุ่มตัวอย่าง

ผู้ศึกษาได้ทำการสุ่มตัวอย่างเพื่อหาจำนวนของกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมโดยดำเนินการโดยการสุ่มตัวอย่างจำนวน 15 คน จาก 7 หมู่บ้าน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นโดยศึกษาแนวคิด ทฤษฎี หลักการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ และนำมาใช้เป็นแนวทางในการจัดทำแบบสอบถามให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

สร้างและการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

การสร้างแบบสอบถามเพื่อศึกษาพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลกวานวัน อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย ผู้ศึกษาได้สร้างแบบสอบถามและมาตรวัดเพื่อเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยดำเนินการสร้างตามขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาจากตำรา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. สร้างข้อคำถามให้ครอบคลุมเนื้อหา และวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

2.1 ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล

2.2 ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน

2.3 ส่วนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน

2.4 ส่วนที่ 4 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการจัดการขยะมูลฝอย

3. นำแบบสอบถามเสนอที่ปรึกษาตรวจสอบ แก้ไข ปรับปรุง และให้ข้อเสนอแนะเพื่อให้สามารถเก็บข้อมูล ได้ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

4. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นในขั้นต้น ไปหาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญทางด้านขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลกวนวัน อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย จำนวน 2 ท่าน และผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาไทย 1 ท่าน พิจารณาตรวจสอบเนื้อหาว่าถูกต้องครอบคลุมสอดคล้องและเหมาะสมระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์งานวิจัยโดยใช้เทคนิค IOC (item objective congruence index) (สุวิมล ติรภานันท์, 2546: 127-130) โดยคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป

5. แบบสอบถามฉบับปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปหาค่าความเชื่อมั่น (reliability) ผู้ศึกษาได้หาความเชื่อมั่นโดยนำแบบสอบถามไปทำการทดสอบ (Try out) กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชาชนในหมู่บ้านของตำบลกวนวันที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษาจำนวน 15 คน เพื่อทำการคำนวณหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามรายด้านและทั้งฉบับโดยการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ตามวิธีของ ครอนบาค (Cronbach) โดยจะยอมรับแบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่นตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไป

6. จากนั้นผู้ศึกษานำแบบสอบถามที่มีความเชื่อมั่นผ่านเกณฑ์กำหนดไปดำเนินการจัดพิมพ์เป็นฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือรับรองจากที่ปรึกษาเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ผู้ศึกษานำแบบสอบถามไปทำการแจกให้กับหัวหน้าครอบครัวในเขตเทศบาลตำบลกวานวัน อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคายและรอเก็บแบบสอบถามคืนด้วยตนเองภายในระยะเวลา 15 วัน

3. นำแบบสอบถามที่รับคืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามแล้วนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ตรวจสอบแบบสอบถามทุกฉบับเพื่อดูความสมบูรณ์ให้ครบทุกด้าน

2. การนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาลงรหัสในกระดาษบันทึกรหัส (coding sheet)

3. ทำการประมวลผลข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับงานวิจัยทางสังคมศาสตร์

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

ผู้วิจัยได้กำหนดค่าสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ดังนี้

1. การวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง สถิติที่ใช้ คือ ค่าแจกแจงความถี่ (frequency distribution) และค่าร้อยละ (percentage)

2. การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน สถิติที่ใช้คือ ค่าแจกแจงความถี่ (frequency distribution) และค่าร้อยละ (percentage) และคำนวณคะแนนรวมของแต่ละปัจจัย พร้อมทั้งแบ่งกลุ่มคะแนนเป็น 3 กลุ่ม

3. วิเคราะห์ระดับพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลกวานวัน อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย ทั้ง 3 ด้าน สถิติที่ใช้วิเคราะห์ คือ ค่าเฉลี่ย (mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

4. ศึกษาเปรียบเทียบระดับพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน ในเขตเทศบาลตำบลกวานวัน อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย ระหว่างประชาชนที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย วิเคราะห์ข้อมูล โดยการทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (one way analysis of variance)

ผลการวิจัย

1. ปัจจัยส่วนบุคคล

พบว่าข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลกวนวัน อำเภอเมืองหนองคาย จำนวน 15 คนพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นหญิง จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 53.33 และเป็นชายจำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 46.67 ข้อมูลเกี่ยวกับอายุ พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อายุระหว่าง 36-45 ปี จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 40.00 รองลงมา มีอายุระหว่าง 26-35 ปี และอายุมากกว่า 55 ปี จำนวน 3 คนคิดเป็นร้อยละ 20.00 มีอายุระหว่าง 46-55 ปี จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 13.33 มีอายุไม่เกิน 25 ปี จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 6.67 ตามลำดับ

ข้อมูลเกี่ยวกับระดับการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่าจำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 40.00 รองลงมาจบการศึกษาระดับอนุปริญญาตรี จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33 และจบการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 26.67

ข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้าง/เกษตรกรรวม จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 46.66 รองลงมาประกอบอาชีพพ่อบ้านแม่บ้านจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 26.67 ประกอบอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 13.33 ประกอบอาชีพพนักงานบริษัท จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 6.67 และประกอบธุรกิจส่วนตัว จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 6.67

ข้อมูลเกี่ยวกับระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในชุมชน 5 ปีขึ้นไป จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 40.00 รองลงมา อาศัยอยู่ในชุมชนระหว่าง 3-5 ปี จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33 และอาศัยอยู่ในชุมชนน้อยกว่า 3 ปี จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 26.67

ข้อมูลเกี่ยวกับรายได้ในครัวเรือนต่อเดือนพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีรายได้ในครัวเรือนต่อเดือนอยู่ระหว่าง 5,000-10,000 บาท จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 54.50 รองลงมา มีรายได้ในครัวเรือนต่อเดือนตั้งแต่ 10,001 บาทขึ้นไป จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 27.25 และมีรายได้ในครัวเรือนต่อเดือนต่ำกว่า 5,000 บาท จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 18.25 ข้อมูลเกี่ยวกับสมาชิกในครัวเรือนพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีจำนวนสมาชิกใน

ครัวเรือนระหว่าง 4-6 คน จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 67.77 รองลงมามีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนต่ำกว่า 5 คน จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33

2. ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอย

ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอย แบ่งออกเป็น 3 ปัจจัย คือ ความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย และการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย ซึ่งสามารถสรุปผลดังนี้

2.1 ความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย พบว่า กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 15 คน ส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย ระดับมากจำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 46.67 รองลงมามีความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย ระดับปานกลาง จำนวน 6 คนคิดเป็นร้อยละ 40.00 และมีความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย ระดับน้อย จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 13.33 โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยว่าไม่ใช่หน้าที่ของเทศบาลตำบลกวนวัน เพียงฝ่ายเดียวแต่ประชาชนทุกคนจะต้องช่วยกันจัดการขยะมูลฝอย ขยะมูลฝอยแยกออกเป็นขยะเปียกขยะแห้งและขยะมีพิษ ปัญหาขยะมูลฝอยเป็นปัญหาใหญ่ที่ทุกคน ต้องช่วยกันแก้ไขบ้านพักอาศัยของกลุ่มตัวอย่างไม่มีขยะมีอันตรายและการทิ้งขยะมูลฝอยตามที่เทศบาลตำบลกวนวันกำหนดเป็นการสร้างนิสัยการทิ้งขยะมูลฝอยได้

2.2 การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มี 15 คน ส่วนใหญ่มีการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยน้อย จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 60.00 รองลงมามีการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยมาก จำนวน 4 คนคิดเป็นร้อยละ 26.67 และมีการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยปานกลาง จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 13.33 ซึ่งการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยประชาชนรับรู้ข่าวสารจากสื่อโทรทัศน์/วิทยุ มากที่สุด รองลงมา คือ หนังสือพิมพ์/นิตยสารในการจัดการขยะมูลฝอย เอกสารแนะนำของทางราชการการแนะนำ / ประชาสัมพันธ์จากเจ้าหน้าที่ของเทศบาลตำบลกวนวัน และข่าวสารจากเพื่อนบ้านในชุมชนน้อยที่สุด

2.3 การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จำนวน 15 คน ส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยอยู่ในระดับมาก จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 66.67 รองลงมามีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 26.67 และมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยในระดับน้อย จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 6.66 โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยโดยการเข้า

ไปมีส่วนร่วมคิดร่วมทำ ร่วมแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยในชุมชนร่วมเป็นผู้นำและปฏิบัติงานการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนด้วยความสมัครใจ และเห็นว่าการคัดแยกขยะมูลฝอยก่อนทิ้งเป็นหน้าที่ของประชาชนและช่วยลดปริมาณขยะได้ ประชาชนสร้างวินัยการมีส่วนร่วมในครอบครัว ก่อนเป็นอันดับแรก

3. พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอย

พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลกวนวัน แบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ การลดการเกิดขยะมูลฝอย การนำกลับมาใช้ใหม่และการคัดแยกขยะมูลฝอย ซึ่งสามารถสรุปผลได้ดังนี้

3.1 การลดการเกิดขยะมูลฝอย

จากผลการวิจัย พบว่า มีพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยด้านการลดการเกิดขยะมูลฝอยโดยรวมอยู่ในระดับพอใช้ (ค่าเฉลี่ย = 3.44) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยด้านการลดขยะมูลฝอยอยู่ในระดับพอใช้ทุกข้อ คือ การให้ความร่วมมือกับเทศบาลเป็นอย่างดีในการช่วยลดขยะ (ค่าเฉลี่ย = 3.52) การบอกกล่าวให้สมาชิกภายในบ้านให้ใช้สินค้าที่เกิดขายน้อยที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 3.50) การเลือกซื้อสินค้าที่ไม่ก่อให้เกิดขยะมากเกินไป (ค่าเฉลี่ย = 3.43) การเลือกใช้ถุงพลาสติกใส่สิ่งของใบใหญ่เพียงใบเดียวมากกว่าใบเล็กหลาย ๆ ใบ (ค่าเฉลี่ย = 3.42) และการให้คำแนะนำแก่เพื่อนบ้านเพื่อให้ช่วยกันลดขยะ (ค่าเฉลี่ย = 3.32) ตามลำดับ

3.2 การนำกลับมาใช้ใหม่ จากผลการวิจัย พบว่า มีพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยด้านการนำกลับมาใช้ใหม่โดยรวมอยู่ในระดับพอใช้ (ค่าเฉลี่ย = 3.36) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยด้านการนำกลับมาใช้ใหม่อยู่ในระดับพอใช้ทุกข้อ คือ การใช้วัสดุที่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้

3.3 การคัดแยกขยะมูลฝอย จากผลการวิจัย พบว่า มีพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยด้านการคัดแยกขยะโดยรวมอยู่ในระดับพอใช้ (ค่าเฉลี่ย = 3.25) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยด้านคัดแยกขยะโดยรวมอยู่ในระดับพอใช้ทุกข้อคือการทิ้งขยะตรงตามเวลานัดของเทศบาลที่มาเก็บเสมอ (ค่าเฉลี่ย = 3.48) การทิ้งขยะเปียก จะต้องมีการรองรับเสมอ (ค่าเฉลี่ย = 3.38) มีการคัดแยกขยะประเภทหลอดนื้อนและกระป๋องสเปรย์ก่อนทิ้งลงในถังขยะ (ค่าเฉลี่ย = 3.11) มีการคัดแยกขยะประเภทถ่านไฟฉายก่อนทิ้งลงในถังขยะ (ค่าเฉลี่ย = 3.08) และมีการคัดแยกขยะประเภทวัสดุพลาสติกก่อนทิ้งลงในถัง (ค่าเฉลี่ย = 3.03) ตามลำดับ

4. การทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอย การทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอย โดยเปรียบเทียบความแตกต่างของพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยระหว่างปัจจัยที่มีผล ต่อพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะ มูลฝอย การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยและการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย สรุปได้ดังนี้

จากผลการวิจัย พบว่า ประชาชนที่มีความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยแตกต่างกัน มีพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยด้านการลดการเกิดขยะมูลฝอยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และด้านการนำกลับมาใช้ใหม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนด้านการคัดแยกขยะมูลฝอยไม่แตกต่างกัน

การเปรียบเทียบความแตกต่างของพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยด้าน การลดการเกิดขยะมูลฝอย และด้านการนำกลับมาใช้ใหม่ระหว่างกลุ่มที่มี ความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยแตกต่างกันเป็นรายคู่โดยใช้วิธี Scheffe ผลต่างค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยด้านการลดการเกิดขยะมูลฝอย ความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย ค่าเฉลี่ย น้อย ปานกลาง มาก 2.81 3.26 3.48 น้อย 2.81 - - **ปานกลาง 3.26 - มาก 3.48 - ผลต่างค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยด้านการนำกลับมาใช้ใหม่ ความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย ค่าเฉลี่ย น้อย ปานกลาง มาก 2.62 3.39 3.39 น้อย 2.62 - - *ปานกลาง 3.39 - - มาก 3.39 - * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05, ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ประชาชนที่มีความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยมากมีพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในด้านการลดการเกิดขยะมูลฝอยดีกว่ากลุ่มความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยน้อยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ประชาชนที่มีความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยมากมีพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในด้านการนำกลับมาใช้ใหม่ดีกว่ากลุ่มที่มีความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยน้อยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ตารางที่ 10 การเปรียบเทียบความแตกต่างของพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยจำแนกตามการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยพฤติกรรม การจัดการขยะมูลฝอยการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย จำนวน ค่าเฉลี่ย Fการลดการเกิด น้อย 288 3.03 266.968**ขยะมูลฝอย ปานกลาง 43 4.48 มาก 69 4.51การนำกลับมาใช้ใหม่ น้อย 288 2.92 136.677**ปานกลาง 43 4.42 มาก 69 4.54 การคัดแยก น้อย 288 2.78 290.031** ขยะมูลฝอย ปานกลาง 43 4.41 มาก 69 4.49 ** $p < 0.01$

ประชาชนที่มีการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยแตกต่างกัน มีพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยด้านการลดการเกิดขยะมูลฝอยการนำกลับมาใช้ใหม่และการ คัดแยกขยะมูลฝอยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.01ประชาชนที่มีการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยด้านการลดการเกิดขยะมูลฝอยมากมีพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยได้ดีกว่ากลุ่มที่ได้รับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยด้านการลดการเกิดขยะมูลฝอยน้อยประชาชนมีการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยด้านการนำกลับมาใช้ใหม่มากมีพฤติกรรมในการจัดการขยะได้ดีกว่ากลุ่มที่รับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยด้านการนำกลับมาใช้ใหม่น้อยประชาชนมีการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยด้านการคัดแยกขยะมูลฝอยมากมีพฤติกรรมในการจัดการขยะได้ดีกว่ากลุ่มที่รับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยด้านด้านการคัดแยกขยะมูลฝอยน้อย

ความแตกต่างของพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยด้านการลดการเกิดขยะมูลฝอยด้านการนำกลับมาใช้ใหม่ และด้านการคัดแยกขยะมูลฝอยระหว่างกลุ่มที่มีการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยแตกต่างกันเป็นรายคู่โดยใช้วิธี Scheffe ผลต่างค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยด้านการลดการเกิดขยะมูลฝอยการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย ค่าเฉลี่ย น้อย ปานกลาง มาก 3.03 3.11 3.47 น้อย 3.03 - ** **ปานกลาง 4.48 - มาก 4.51 - ผลต่างค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยด้านการนำกลับมาใช้ใหม่การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย ค่าเฉลี่ย น้อย ปานกลาง มาก 2.86 3.25 3.46 น้อย 2.92 - ** ** ปานกลาง 4.42 - - มาก 4.54 - ผลต่างค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยด้านการคัดแยกขยะมูลฝอยการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย ค่าเฉลี่ย น้อย ปานกลาง มาก 2.75 2.89 3.36 น้อย 2.78 - ** ** ปานกลาง 4.41 - - มาก 4.49 - ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ประชาชนที่มีการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยมากและปานกลางมีพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในด้านการลดการเกิดขยะมูลฝอยดีกว่ากลุ่มที่มีการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยน้อย มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01ประชาชนที่มีการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยมากและปานกลางมีพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในด้านการนำ กลับมาใช้ใหม่ดีกว่าที่มีการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับจัดการขยะมูลฝอยน้อยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01ประชาชนที่มีการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยมากและปานกลางมีพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในด้านการคัดแยกขยะดีกว่ากลุ่มที่มีการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยน้อยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ประชาชนที่มีส่วนร่วมในการจัด การขยะมูลฝอยแตกต่างกันมีพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอย ด้านการลดการเกิดขยะมูลฝอย การนำกลับมาใช้ใหม่และการคัดแยกขยะมูลฝอยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ0.01

กลุ่มตัวอย่างที่มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยมากมีพฤติกรรมการจัดขยะมูลฝอยในด้านการลดการเกิดขยะมูลฝอยดีกว่ากลุ่มที่มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยปานกลางและน้อยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 กลุ่มตัวอย่างที่มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยมากมีพฤติกรรมการจัดขยะมูลฝอยในด้านการนำกลับมาใช้ใหม่ดีกว่ากลุ่มที่มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยปานกลางและน้อย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 กลุ่มตัวอย่างที่มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยมากและน้อยมีพฤติกรรม การจัดขยะมูลฝอยในด้านการคัดแยกขยะดีกว่ากลุ่มที่มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยปานกลางและน้อยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

5. ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย

1. ปัญหาอุปสรรคประชาชนในเขตเทศบาลตำบลกวนวัน อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดขอนแก่นหนองคายมีปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย ดังนี้

1.1 คนส่วนมากมักจะไม่ได้ให้ความสำคัญกับการคัดแยกขยะหรือมีการคัดแยกขยะน้อยมากและถังขยะของเทศบาลเป็นถังขยะรวม ไม่มีถังขยะที่แยกประเภท เช่นขยะเปียก ขยะแห้ง ขยะอันตราย หรือขยะรีไซเคิล

1.2 ถังขยะมีจำนวนน้อย ซึ่งขยะมีจำนวนมากกว่าจำนวนถังขยะที่มีทำให้ขยะส้นดูสกปรก

1.3 รถเก็บขยะไม่ไปเก็บขยะในบางพื้นที่ หรือบางชุมชนทำให้ขยะมากส่งกลิ่น

1.4 รถขยะเป็นรถรวมขยะไม่ได้เก็บแยกขยะที่แยกมาจากบ้านก็รวมในรถคันเดียวกันหมด

1.5 รถขยะไม่เข้าซอยหรือหมู่บ้านจะจัดเก็บเฉพาะหน้าถนน (10 คน)

1.6 สุนัขมักจะคุ้ยขยะทำให้สกปรก (7 คน)

2. ข้อเสนอแนะ

2.1 ควรเพิ่มจำนวนถังขยะและแยกประเภทขยะให้ชัดเจน (30 คน)

2.2 ควรมีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการคัดแยกขยะและเรื่องอื่น ๆ

2.3 ควรจัดหาถังขยะใหม่ ๆ มาแทนที่ของเก่าที่แตกหักพังใช้งานไม่ได้

2.4 ควรมีถังขยะแยกประเภทไว้ตามซอยเพื่อให้ทุกคนมีนิสัยแยกขยะและทุกบ้านควรมีถังขยะแบบแยกประเภทขยะ

2.5 ควรให้ทุกชุมชนที่จัดเก็บขยะให้เป็นทีและจัดอาสาสมัครของชุมชนจัดเก็บขยะในซอยที่รถไม่สามารถเข้าไปถึงได้และช่วยเหลือค่าตอบแทนอาสาสมัครบ้างพอสมควร

2.6 ควรจัดให้มีการสอบถามหรือสุ่มสำรวจการทำงานเพื่อทราบปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ

2.7 ควรเพิ่มความสะดวกในการคัดแยกขยะโดยการจัดหาภาชนะให้แต่ละครัวเรือน

2.8 ควรสร้างแรงจูงใจ หรือผลตอบแทนที่ประชาชนจะได้รับจากการคัดแยกขยะ

อภิปรายผล

ผู้วิจัยขออภิปรายผลการวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอย พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอย มีรายละเอียดดังนี้

1. ผลการวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอย ซึ่งได้แก่ความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย และการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยในระดับมาก รองลงมาคือมีความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะ มูลฝอยปานกลาง และน้อย ตามลำดับ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ทราบว่าขยะมูลฝอยแบ่งออกเป็นขยะเปียก ขยะแห้ง และขยะมีพิษ และโดยส่วนใหญ่ไม่มีขยะอันตรายอยู่ในบ้านพักตนเอง และมีความคิดเห็นว่าการทิ้งขยะมูลฝอยตามที่เทศบาลกวนวันกำหนดเป็นการสร้างนิสัยการทิ้งขยะมูลฝอยได้ นอกจากนี้มีความคิดเห็นว่าการจัดการขยะมูลฝอยไม่ใช่หน้าที่ของเทศบาลตำบลกวนวันเท่านั้น แต่ปัญหาขยะมูลฝอยเป็นปัญหาใหญ่ที่ทุกคนต้องช่วยกันแก้ไข ซึ่งถ้าประชาชนคิดเห็นเช่นนี้จะเป็นการช่วยลดภาระการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลกวนวัน ในด้านการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยน้อย รองลงมาคือมีการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยมาก และปานกลางตามลำดับ

ซึ่งเทศบาลตำบลกวนวันควรรณรงค์และประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนตระหนักถึงความสำคัญของการจัดการขยะมูลฝอยในด้านการลดปริมาณขยะ การคัดแยกขยะมูลฝอย และ

การนำกลับมาใช้ใหม่ ทางสื่อโทรทัศน์/วิทยุ เอกสารแนะนำของทางราชการ หนังสือพิมพ์/นิตยสารในการจัดการขยะมูลฝอย และเพิ่มการแนะนำ/ประชาสัมพันธ์จากเจ้าหน้าที่ของเทศบาลตำบลกวนวัน ให้มากขึ้น เพราะถ้าประชาชนมีการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยมากขึ้น

ประชาชนจะตระหนักถึงความสำคัญของการจัดการขยะมูลฝอยส่งผลให้ประชาชนมีพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยที่ดีขึ้นด้วยสำหรับการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยอยู่ในระดับมาก รองลงมามีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยอยู่ในระดับปานกลาง และน้อย ตามลำดับ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เข้าไปมีส่วนร่วมในการร่วมคิด ร่วมทำร่วมแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยในชุมชนร่วมปฏิบัติงานการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนด้วยความสมัครใจเป็นผู้นำ ในการมีส่วนร่วมการจัดการขยะในชุมชน คัดแยกขยะก่อนทิ้ง และสร้างวินัยการมีส่วนร่วมภายในครอบครัวก่อนเป็น อันดับแรกซึ่งการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นสิ่งสำคัญ เนื่องจากปีหนึ่งๆ เทศบาลเมืองตำบลกวนวันต้องจัดเก็บ ขยะมูลฝอยเป็นจำนวนมาก ซึ่งแปรผันไปตามสัดส่วนที่เพิ่มขึ้นของจำนวนประชากร ดังนั้นการรณรงค์ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยเป็นสิ่งที่เป็ประโยชน์ต่อเทศบาลเมืองบ้านไผ่และส่วนรวม

2. ผลการวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอย พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยโดยรวมอยู่ในระดับพอใช้เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า พฤติกรรมลดการเกิดขยะมูลฝอยอยู่ในระดับพอใช้ คือการให้ความร่วมมือกับเทศบาลเป็นอย่างดีในการช่วยลดขยะการเลือกซื้อสินค้าที่ไม่ก่อให้เกิดขยะมากเกินความจำเป็นการบอกกล่าวให้สมาชิกภายในบ้าน ให้ใช้สินค้าที่เกิดขยะน้อยที่สุดการเลือกซื้อสินค้าที่ไม่ต้องใช้ถุงพลาสติกเกินความจำเป็นการเลือกใช้ถุงพลาสติกใส่สิ่งของใบใหญ่เพียงใบเดียวมากกว่าใบเล็กหลายๆ ใบ และการให้คำแนะนำแก่เพื่อนบ้านเพื่อให้อีกช่วยกันลดขยะตามลำดับ ซึ่งจากแนวความคิดของประสาน ตั้งสิขบุตร (2539) กล่าวว่าจัดการขยะที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดจะเกิดได้ต่อเมื่อผู้สร้างขยะเป็นผู้จัดการขยะด้วยตนเองการจัดการขยะมูลฝอยด้วยความรับผิดชอบของประชาชนเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญหากเขารับรู้ภาระและหน้าที่ที่เขาต้องเกี่ยวข้องในฐานะผู้สร้างขยะมูลฝอยมิใช่การทิ้งขยะมูลฝอยตามที่เข้าใจในปัจจุบัน ผู้สร้างขยะควรจะทราบภาระหน้าที่การกำจัดของเสียที่ตนเองสร้างขึ้นให้คืนสู่สิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสมซึ่งในคราวเดียวกันเขาก็ควรจะระลึกถึงการใช้ทรัพยากรที่ง่ายต่อการจัดการ และกำจัดแต่เท่าที่

อยู่ในปัจจุบันประชาชนถูกระบบการจัดการให้มีผู้ทำหน้าที่กำจัดขยะมูลฝอยแต่เพียงอย่างเดียว ประชาชนจึงไม่สนใจที่มาที่ไปของขยะมูลฝอยเรา จึง เรียกการกำจัดขยะมูลฝอยว่าเป็น “การทิ้งขยะมูลฝอย” เป็นความเข้าใจที่ผิดพลาดมานาน และแนวคิดของ สมบูรณ์ ชันเมือง (2542) กล่าวว่าแนวทางในการจัดการขยะมูลฝอย ณ แหล่งกำเนิดประกอบด้วย

- 1) การหลีกเลี่ยง
- 2) การลดปริมาณ
- 3) การนำมาใช้ซ้ำ
- 4) การซ่อมเพื่อใช้ใหม่
- 5) การแปรสภาพเพื่อใช้ใหม่

ซึ่งการกระทำดังกล่าวนอกจากจะทำให้เกิด ผลดีต่อการจัดการขยะมูลฝอยแล้วยังเป็นการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกาทิ้งขยะมูลฝอยของประชาชนที่เหมาะสมด้วยสำหรับการนำกลับมาใช้ใหม่ พบ ว่า พฤติกรรมนำขยะกลับมาใช้ใหม่อยู่ในระดับพอใช้ คือ การใช้วัสดุที่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้อีกการนำขยะประเภทพลาสติกหรือขวดแก้วกลับมาใช้ใหม่ การเก็บถุงพลาสติกที่ยังใช้งานได้กลับมาใช้ใหม่การเก็บขยะประเภทกล่องกระดาษหรือหนังสือพิมพ์ไว้ขายหรือนำกลับมาใช้งานอีกการซ่อมแซม และ นำวัสดุประเภทไม้กลับมาใช้งานได้อีกและการนำขยะที่เป็นวัสดุประเภทโลหะกลับมาใช้เป็นเครื่องประดับหรือของใช้ภายในครัวเรือน ตามลำดับ ซึ่งสมบูรณ์ ชันเมือง (2542) กล่าวว่า การนำมาใช้ซ้ำ (Reuse) คือ การนำเอาสิ่งของนั้นกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ในสภาพเดิม ของการนำมาใช้ซ้ำ เช่น การนำถุงพลาสติกมาใช้เป็นถุงรวบรวมขยะมูลฝอย การนำขวดมาล้างเพื่อใช้บรรจุน้ำหรือนำ ไปใช้ประโยชน์อย่างอื่น การซ่อมแซมเพื่อใช้ใหม่ (Repair) คือ การนำของชำรุดเสียหายมาซ่อมแซมปรับปรุงเพื่อให้สามารถใช้งานได้ดังเดิม เช่น การซ่อมแซม เก้าอี้ อุปกรณ์เครื่องใช้ ต่าง ๆ เช่น เตารีด เป็นต้นการแปรสภาพเพื่อใช้ใหม่ (Recycle) คือ การนำเอาวัสดุที่ไม่ใช้เข้าสู่กระบวนการแปรเปลี่ยนสภาพไปจากเดิม เพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์ใหม่ วิธีบางอย่างไม่ต้องใช้เทคโนโลยีมากนัก เช่น การทำรองเท้า หรือถังรองรับขยะมูลฝอยจากยางรถยนต์ในบางวิธีต้องนำเข้ากระบวนการแปรสภาพโดยใช้เทคโนโลยีขั้นสูง เช่น การนำแก้วมาหลอมใหม่ซึ่งการแปรสภาพใหม่โดยใช้เทคโนโลยีขั้นสูงนี้ประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในขั้นต้นได้โดยการแยกขยะมูลฝอยของตนเองเพื่อนำไปขายให้ผู้รับซื้อของเก่าในท้องถิ่นซึ่งเป็นการเพิ่มรายได้ให้ตนเองอีกด้วยส่วนการคัดแยกขยะมูลฝอย พบว่า พฤติกรรมการคัดแยกขยะมูลฝอยอยู่ในระดับพอใช้ คือการทิ้งขยะตรงตามเวลานัดของเทศบาลที่มาเก็บเสมอ การทิ้งขยะเปียกจะต้องมีภาชนะ

รองรับเสมอ มีการคัดแยกขยะเปียก ขยะแห้งออกจากกันมีการคัดแยกขยะประเภทหลอด นีออนและกระป๋องสเปรย์ก่อนทิ้งลงในถังขยะมีการคัดแยกขยะประเภทถ่ายไฟฉายก่อนทิ้งลงในถังขยะ และมีการคัดแยกขยะประเภทวัสดุพลาสติกก่อนทิ้งลงในถัง ตามลำดับ ซึ่งเทวัญพัฒ นพงศ์ศักดิ์ (2540) กล่าวว่า การคัดแยกขยะมูลฝอย ณ แหล่งกำเนิดโดยเฉพาะอย่างยิ่งจาก ครั้วเรือนเป็นสิ่งสำคัญและจะเกิดผลกระทบโยชน์มากกว่าการคัดแยกขยะมูลฝอยที่กองขยะมูล ฝอยรวม ณ สถานที่กำจัด เพราะจะใช้ง่าย ที่น้อยกว่าส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยกว่า คุณภาพของวัสดุที่คัดแยกจะดีกว่าและประชาชนมีส่วนร่วมมากกว่าซึ่งการแยกขยะมูลฝอยใน ครั้วเรือนสามารถกระทำได้โดยประเภทดังนี้

1) เศษอาหาร เศษผัก ผลไม้ ควรมีการแยกทิ้งลงในภาชนะที่ฝาปิดไม่รั่วซึม นำไป เลี้ยงสัตว์ เช่น สุกร ไก่ เป็ด หรือนำไปฝังกลบ

2) เศษใบไม้ กิ่งไม้ หญ้า สารอินทรีย์ที่ย่อยสลายได้ ควรมีสถานที่รวบรวมนำไปทำ ปุ๋ยหมัก

3) เศษกระดาษ ควรแยกประเภทเป็น หนังสือเก่า หนังสือพิมพ์ เศษกระดาษ กล่อง กระดาษแล้วนำไปใช้ประโยชน์อย่างอื่น เช่น นำ ไปบริจาค หรือนำ ไปขาย

4) เศษผ้า หรือเสื้อผ้าที่ไม่ใช้แล้ว ควรแยกนำมาทำเป็นผ้าชีวส์ทำความสะอาด ผ้าเช็ด มือ นำมาใช้ประโยชน์ เช่น ใช้เป็นถุงรวบรวมขยะมูลฝอย หรือรวบรวมไว้เพื่อขาย

5) พลาสติก ได้แก่ ถุงพลาสติก ขวดพลาสติก ภาชนะที่ทำด้วยพลาสติก ต่าง ๆ แยก แล้ว นำมาใช้ประโยชน์ เช่น ใช้เป็นถุงรวบรวมขยะมูลฝอยหรือรวบรวมไว้เพื่อขาย

6) ขวดแก้วกระป๋องเครื่องดื่มต่าง ๆ เศษโลหะ ควรแยกและนำไปใช้ประโยชน์ หรือนำไปกำจัด

7) ขยะมูลฝอยที่เป็นอันตราย ต่าง ๆ เช่น ซากถ่านไฟฉาย ซากแบตเตอรี่ กระป๋องยา ฆ่าแมลง ควรแยกแล้วนำไปกำจัดหรือทำลายตามความเหมาะสม ซึ่งจรัสญ ยาสมุทร (สมบุรณ์ ชันเมือง, 2542) กล่าวว่า ซึ่งระบบการรวบรวมขยะมูลฝอยในครั้วเรือน โดยทั่วไปจะมีอยู่ 3 ระบบ คือ 1) ระบบถังรวม (One-Can System) คือ สร้างเป็นถังรวมเพื่อใช้เป็นที่ยรวบรวม ขยะมูลฝอยทุกชนิด ไม่ว่าจะเป็นขยะมูลฝอยเปียก ขยะมูลฝอยแห้ง และชี้เถ้า 2) ระบบสองถัง (Two-Can System) คือ รวบรวมขยะมูลฝอยโดยใช้ภาชนะ 2 ใบใบแรกใส่ขยะมูลฝอยเปียก ใบที่สองใส่ขยะมูลฝอยแห้งและชี้เถ้า 3) ระบบสามถัง (Three-Can System) คือ เก็บรวบรวม

ขยะมูลฝอยโดยแบ่งแต่ละชนิดใส่ลงถังแต่ละใบไม่ปะปนกันทำให้แยกประเภทขยะมูลฝอยได้มากขึ้นสะดวกในการกำจัดและปลอดภัยจากอันตรายขณะกำจัดและเก็บขน

3.การเปรียบเทียบพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนจำแนกตามปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอย 3 ปัจจัย คือความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยและการมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการจัดการขยะ มูลฝอย พบว่า

3.1 กลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยแตกต่างกันมีพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยด้านการลดการเกิดขยะมูลฝอย และด้านการนำกลับมาใช้ใหม่แตกต่างกันโดยพบว่าประชาชนที่มีความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยมากจะมีพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยดีกว่าผู้ที่มีระดับความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยน้อยซึ่งผลการทดลองดังกล่าวเป็นไปตามทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมซึ่งกล่าวว่าการเรียนรู้เป็นกระบวนการหนึ่งในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม โดยการเรียนรู้ก่อให้เกิดความรู้

ซึ่งจัดเป็นปัจจัยภายในในการเกิดพฤติกรรมจากผลการวิจัยครั้งนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิรัช ชมชื่น (2537) พบว่าความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อพฤติกรรมการจัดการขยะ งานวิจัยของ ชัชกุล รัตนวิบูลย์ (2543) พบว่า ประชาชนที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยแตกต่างกันอย่างมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยแตกต่างกัน และงานวิจัยของ ฌาลิศา เนียมมณี และ เกศสิรี ปันธุระ (2549) พบว่าประชาชนที่มีความรู้เกี่ยวกับการคัดแยกขยะมูลฝอยต่างกันมีพฤติกรรมการคัดแยกขยะมูลฝอยต่างกัน

ดังนั้นถ้าจะให้เกิดการปฏิบัติที่ดีจึงจำเป็นต้องสร้างความรู้ด้วยวิธีการที่เหมาะสมในเรื่องการจัดการขยะมูลฝอยให้กับประชาชนส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยแตกต่างกัน มีพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยด้านการลดการเกิดขยะมูลฝอยการนำกลับมาใช้ใหม่ และการคัดแยกขยะมูลฝอยแตกต่างกัน โดยผู้ที่มีการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยมากจะมีพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยดีกว่าผู้ที่มีการรับรู้ข่าวสารน้อย พบว่าสอดคล้องกับทฤษฎีเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของความรู้ ทศนคติ และพฤติกรรม ซึ่งกล่าวว่าการเปลี่ยนแปลงทั้งสามประเภนี้่จะเกิดขึ้นในลักษณะต่อเนื่อง กล่าวคือ เมื่อผู้รับสารได้รับสารก็จะทำให้เกิดความรู้ เมื่อเกิดความรู้ขึ้นก็จะไปมีผลให้เกิดทัศนคติ และขั้นท้ายที่สุดคือการก่อให้เกิดการกระทำ (ฌาลิศา เนียมมณี และ เกศสิรี ปันธุระ, 2549) ทฤษฎีนี้ยังกล่าวถึงการสื่อสาร ว่าเป็นตัวแปรต้น ที่สามารถเป็นตัวนำ การพัฒนาเข้าไปสู่ชุมชน

ได้ เนื่องจากสื่อมวลชน หรือการประชาสัมพันธ์มีบทบาทสำคัญในการนำข่าวสารข้อมูล ต่าง ๆ ไปเผยแพร่เพื่อให้ประชาชนในสังคมได้รับทราบ

เมื่อประชาชนได้รับทราบข่าวสารข้อมูลนั้น ๆ ย่อมก่อให้เกิดทัศนคติ และนำไปสู่พฤติกรรมอันพึงประสงค์ต่อไป ดังนั้นเพื่อให้ประชาชน มีพฤติกรรมจัดการขยะที่ดีขึ้น เทศบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการรณรงค์ และประชาสัมพันธ์การจัดการขยะมูลฝอยอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับการศึกษาของกรมควบคุมมลพิษ (กรมควบคุมมลพิษ, 2548) ที่กล่าวว่าการลดและการใช้ประโยชน์ของเสียในปัจจุบันไม่มีประสิทธิภาพมีสาเหตุที่เกี่ยวข้องกับการคัดแยกขยะมูลฝอยหลายประการโดยเฉพาะเรื่องการรณรงค์ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชน ผู้บริโภค คัดแยกขยะ ไม่เพียงพอและไม่ต่อเนื่อง นอกจากนี้จากการวิจัยครั้งนี้ยัง พบว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องหาแนวทางเพิ่มมาตรการสร้างจิตต่าง ๆ ให้มากขึ้น เช่น ด้านความสะดวกในการแยกขยะโดยการจัดหาภาชนะให้แต่ละครัวเรือน หรือผลตอบแทนที่ประชาชนจะได้รับจากการคัดแยกประเภทขยะเพราะ การแสดงออกของพฤติกรรม นอกจากปัจจัยภายในแล้วจำเป็นต้องอาศัยปัจจัยภายนอก เช่น แรงจูงใจร่วมด้วย ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยแตกต่างกันมีพฤติกรรม การจัดการขยะมูลฝอยด้านการลดการเกิดขยะมูลฝอย การนำ กลับมาใช้ใหม่ และการคัดแยกขยะมูลฝอยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้โดยผู้ที่มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยมากจะมีพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยดี กว่าผู้ที่มีส่วนร่วม ในการจัดการขยะมูลฝอยน้อยอาจเป็นเพราะว่าบุคคลแต่ละคนมีวิธีการ ความสะดวกในการจัดการขยะมูลฝอยต่างกัน และถ้าหากไม่มีการกำจัดขยะมูลฝอยให้ถูกต้องและเหมาะสมแล้ว ปัญหาความสกปรกต่าง ๆ ที่เกิดจากขยะมูลฝอย จะต้องเกิดขึ้นอย่างแน่นอน ดังนั้น การป้องกันและการแก้ไขปัญหาของขยะมูลฝอย เริ่มต้นด้วยการสร้างจิตสำนึกและรณรงค์แก่ประชาชนให้รู้จักรับผิดชอบในการรักษาความสะอาดทั้งในบ้านเรือนของตนเอง และภายนอกบ้าน ไม่ว่าจะเป็นถนน สถานที่ทำงาน หรือที่สาธารณะอื่น ๆ ให้รู้จักทิ้งขยะมูลฝอยลงในภาชนะให้เป็นที่เป็นทาง ไม่ทิ้งขยะเกลื่อนกลาด

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่จากการศึกษาครั้งนี้สามารถสรุปได้ว่า การจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในพื้นที่ศึกษาไม่ได้ขึ้นอยู่กับระดับความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะเพียงอย่างเดียว แต่

ได้รับอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญจากการรับรู้ข่าวสารและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมหรือกระบวนการจัดการขยะ การสร้างความตระหนักผ่านสื่อสารประชาสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชนจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่สามารถกระตุ้นให้ประชาชนมีพฤติกรรมจัดการขยะที่ดีขึ้น เช่น การลดการเกิดขยะ การคัดแยก และการนำกลับมาใช้ใหม่ ขณะเดียวกัน การศึกษานี้ยังชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการพัฒนากระบวนการสื่อสารให้มีประสิทธิภาพและตอบสนองต่อบริบทของชุมชนมากขึ้น เพื่อสร้างผลลัพธ์ที่ยั่งยืนในการจัดการปัญหาขยะมูลฝอย

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลกวนวันอำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยในระดับดี แต่การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการขยะอยู่ในระดับน้อย ขณะที่การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะอยู่ในระดับดี เมื่อวิเคราะห์พฤติกรรมจัดการขยะโดยรวมพบว่าอยู่ในระดับพอใช้ ประชาชนส่วนใหญ่มีพฤติกรรมลดการเกิดขยะ การนำกลับมาใช้ใหม่ และการคัดแยกประเภทขยะในระดับพอใช้เช่นกัน สำหรับปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมจัดการขยะในด้าน

การลดการเกิดขยะและการคัดแยกขยะคือการรับรู้ข่าวสารและการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะ ขณะที่ความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะไม่มีผลต่อพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยโดยรวม และในแต่ละด้านอย่างมีนัยสำคัญ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะจากการวิจัย ดังนี้

1. เทศบาลตำบลกว๋นควรวะมีการรณรงค์ให้ประชาชนตระหนักถึงความสำคัญของการจัดการขยะมูลฝอย ในด้านการลดปริมาณขยะมูลฝอย การคัดแยกประเภทขยะมูลฝอย และการนำกลับมาใช้ใหม่
2. เทศบาลตำบลกว๋นควรวะมีนโยบายเกี่ยวกับการนำขยะมูลฝอยที่ใช้แล้วกลับมาใช้ใหม่และมีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบ
3. ประชาชนควรให้ความร่วมมือและมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยอย่างจริงจัง โดยเริ่มจากกลุ่มประชาชนที่มีการศึกษาสูงและรายได้สูงเพื่อเป็นแบบอย่างให้กับประชาชนในกลุ่มอื่นต่อไป
4. ควรปลูกฝังให้คนในครอบครัว โดยเฉพาะเยาวชนรุ่นหลังตระหนักเห็นถึงความสำคัญของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในเรื่องต่างๆ
5. ส่งเสริมให้ภาคเอกชน ลงทุนดำเนินธุรกิจเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย เช่น การเก็บรวบรวมการขนส่ง และการกำจัดตลอดจนธุรกิจที่เกี่ยวกับการนำขยะมูลฝอยมาใช้ประโยชน์ซึ่งจะช่วยลดปริมาณขยะมูลฝอยได้อีกส่วนหนึ่ง
6. ส่งเสริมให้มีการคัดแยกขยะมูลฝอยที่แหล่งกำเนิดในชุมชน ซึ่งได้แก่ ที่พักอาศัย สถานประกอบการ สถาบันต่างๆ และโรงงานอุตสาหกรรมเพื่อนำกลับไปใช้ประโยชน์ซึ่งจะเป็นการช่วยลดปริมาณขยะมูลฝอยได้อีกส่วนหนึ่ง
7. พัฒนารูปแบบและวิธีการจัดเก็บค่าธรรมเนียมขยะมูลฝอย เพื่อให้สามารถจัดเก็บได้อย่างทั่วถึงอีกทั้งให้มีการทบทวนอัตราค่าธรรมเนียมที่จัดเก็บในปัจจุบันว่ามีความเหมาะสมและ สอดคล้องกับข้อเท็จจริง หรือไม่
8. ควรมีการพิจารณาใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและเทคโนโลยีสมัยใหม่มาประยุกต์ใช้ในการจัดการขยะมูลฝอยด้วย

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยอื่นที่มีผลต่อการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนเพิ่มเติม เช่น พฤติกรรมการบริโภค ทักษะคติ ค่านิยมของการดำรงชีวิต ปัจจัยสภาพแวดล้อมอื่นๆ เป็นต้น
2. ควรศึกษาประสิทธิภาพการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลกวนวัน
3. ควรศึกษาเกี่ยวกับระบบและนโยบายของการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลกวนวันซึ่งอาจจะทำเป็นเชิงทดลองปฏิบัติและวิเคราะห์ผลเพื่อนำไปใช้ในการจัดการขยะมูลฝอยต่อไป
4. ควรศึกษาเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่เพื่อเป็นข้อมูลในการนำมาพัฒนาปรับปรุงแก้ไขการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมควบคุมมลพิษ. (2548). *แผนแม่บทแห่งชาติว่าด้วยการควบคุมการเผาในที่โล่ง*. กรุงเทพฯ. ส่วนแผนงานและประมวผล สำนักจัดการคุณภาพอากาศและเสียง กรมควบคุมมลพิษ.
- ชัชกุล รัตนวิบูลย์. (2543). *พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในชุมชนเขตสายไหม*. ใน *วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์*. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ฉาลิศา เนียมมณี และเกศสิรี ปันธูระ. (2549). *พฤติกรรมการคัดแยกขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตดินแดง กรุงเทพมหานคร*. ใน *รายงานวิจัย ศูนย์การศึกษาธรรมพิทยา*. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- เทวัญ พัฒนาพงศ์ศักดิ์. (2540). *การแยกมูลฝอยและการจัดการมูลฝอยที่แยกแล้วในแหล่งกำเนิดต่างๆ ในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่*. ใน *วิทยานิพนธ์วิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ประสาน ตั้งนสิกบุตร. (2539). *การมีส่วนร่วมของประชาชนกรณีโรงไฟฟ้าพลังความร้อนจังหวัดเชียงใหม่*. เชียงใหม่: โรงพิมพ์สันติภาพ.

- วิภาดา เจริญลาภ. (2539). การเปลี่ยนแปลงกระบวนการรับรู้และการจัดการกับข่าวสารข้อมูล
ของประชาชนกึ่งเมืองกึ่งชนบท. ใน *วิทยานิพนธ์ศาสตรมหาบัณฑิต*.
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สมบูรณ์ ชันเมือง. (2542) . การจัดการมูลฝอยในครัวเรือน เขตเทศบาลเมืองพะเยา. ใน *การ
ค้นคว้าแบบอิสระ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม*.
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สุวิมล ตีรกานันท์. (2546). *ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์แนวทางการปฏิบัติการ*. (พิมพ์
ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.